

3. Романюк Ю. Фінансова відповідальність як категорія фінансового права. Підприємництво, господарство і право. 2019. № 12. С. 231–235.

4. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни: Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net>

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://ips.ligazakon.net>.

7. Трепак В.М. Протидія корупції в Україні: теоретико-прикладні проблеми: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 444 с.

8. Державна антикорупційна політика і запобігання та протидія корупції на публічній службі в органах державної влади і органах місцевого самоврядування: монографія / за ред. Ю. В. Ковбасюка, В.Л. Федоренка. Київ : Видавництво Ліра-К, НАДУ, 2016. 524 с.

9. Шило С.М. Кримінологічні напрями запобігання корупції в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2019. 9. С. 237–242.

10. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за корупційні діяння під час дії воєнного стану» № 7348 від 04 трав. 2022 р. Верховна Рада України. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/1288573>.

Вовчок Роман Юрійович,

аспірант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

НЕГЛАСНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Від проголошення незалежності України й дотепер пріоритетним напрямом внутрішньої політики визначається запобігання і протидія корупції. Відповідно трансформується й вдосконалюється антикорупційне законодавство, створюються й реформуються антикорупційні органи. Проте рівень корупційної злочинності в Україні, засвідчують незалежні міжнародні організації, залишається критично високим. Натомість резонансні корупційні скандали, що їх висвітлюють засоби масової інформації та окремі народні обранці, «гучні» затримання, за якими відкриваються кримінальні провадження, навіть якщо вони і надходять до суду з

обвинувальним актом, здебільшого не завершуються обвинувальним вироком [1, с. 7].

Особливо яскраво це виявилось з початком повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, коли корупційні правопорушення стали прямим чинником заподіяння шкоди обороноздатності держави. Адже досі ніхто не поніс кримінальної відповідальності за штучне збільшення ціни державних оборонних контрактів, фіктивне постачання продукції та її підміну на аналоги нижчої якості, залучення посередників, що не мають виробничої бази та не виконують реальних робіт [2, п. 1.1], тощо. Це, безумовно, наносить шкоду міжнародному іміджу України. Так, сьогодні лідери країн ЄС заявляють про те, що корупційні скандали в Україні відчутно впливають на країни Заходу при ухваленні рішень про постачання зброї нашій державі [3].

Низька ефективність роботи правоохоронних органів з виявлення, викриття та розслідування корупційних злочинів має низку причин, до яких, серед іншого, слід відносити політичні, економічні та соціальні (тобто зовнішні фактори, які формують середовище в якому функціонують зазначені органи). Проте окрім цих, фундаментальних причин, існують й інші, які мають технічний характер, але унеможливають належну протидію корупційним злочинам.

У теперішній час корупціонери різних рівнів добре обізані з особливостями негласної роботи правоохоронних органів, ефективно перешкоджають використанню ними технічних засобів контролю та самі використовують засоби контррозвідувальної техніки, дотримуються правил інформаційної гігієни. Отже, належність корупційних злочинів до категорії кримінальних правопорушень, що вчиняються в умовах суворой конспірації, зумовлює необхідність активного та продуктивного застосування усього комплексу негласних інструментів, що сьогодні наявні в арсеналі правоохоронних органів.

Одним з таких інструментів є інститут негласного співробітництва, який з найдавніших часів і дотепер залишається невід'ємним та найбільш продуктивним засобом прихованого одержання інформації, необхідної для боротьби зі злочинністю. Саме цей інструмент сьогодні набуває особливої актуальності, оскільки інформацію про конкретні факти корупційної діяльності у теперішній час можна отримати переважно лише особисто від її учасників (в процесі довірного спілкування). Найефективніший шлях отримання доступу до такого спілкування – негласне співробітництво.

Водночас, як засвідчує аналіз практики, саме цей напрям негласної роботи є недостатньо ефективним через вади правового регулювання, організації, а також відсутність науково обґрунтованих тактичних засад, що відповідають сучасним реаліям та умовам протидії корупційним злочинам.

Аналіз практичної роботи правоохоронних органів з протидії корупції засвідчує, що негласне співробітництво у цій сфері застосовується безсистемно. Переважно воно виявляється у залученні

до співпраці заявників про кримінальні корупційні правопорушення, які погоджуються взяти участь у тактичних операціях з викриття отримувача неправомірної вигоди (проведення контролю за вчиненням злочину у формі спеціального слідчого експерименту, згідно з положеннями ст. 271 КПК України – з подальшим відкритим фіксуванням факту та обстави кримінального правопорушення шляхом проведенням огляду, обшуку, освідування).

Інші форми негласного співробітництва у протидії корупції сьогодні використовуються у поодиноких випадках. Конспіративна співпраця на постійній основі з представниками державних органів, підприємств установ та організацій, де наявні корупційні ризики фактично відсутня (або ж здійснюється суто формально). Стратегічне планування та організація використання негласного співробітництва у протидії корупції у теперішній час не здійснюється.

До того ж у сучасних умовах до негласного співробітництва доволі тяжко залучити осіб, які беруть безпосередню участь у функціонуванні корупційних схем. Не в останню чергу цьому сприяє відсутність надійного механізму захисту цих осіб, звільнення їх від кримінальної відповідальності (або значного її пом'якшення) на підставі угод про негласне співробітництво.

Ліквідація прогалини правового регулювання, організації і тактики негласного співробітництва в Україні вимагає проведення фундаментального наукового дослідження. Таке дослідження повинного надати змогу: подати об'єктивну характеристику сучасному стану правового регулювання та організації використання негласного співробітництва у протидії корупційним злочинам; розкрити зміст та визначити форми такого співробітництва, запропонувати шляхи його вдосконалення; розробити засоби підвищення ефективності використання негласного співробітництва в межах виявлення та оперативної розробки осіб, які вчиняють корупційні злочини; окреслити проблеми використання негласного співробітництва під час досудового розслідування та запропонувати шляхи вирішення цих проблем; внести пропозиції щодо впровадження в практику діяльності правоохоронних органів України зарубіжного досвіду щодо використання негласного співробітництва у протидії корупційним злочинам та інше.

Список використаних джерел

1. Грібов М. Л., Венедіктов А. А., Венедіктова Ю. Є. Контроль за вчиненням корупційних злочинів, пов'язаних з підкупом: питання законності. Криміналістичний вісник. 2021. № 2 (36). С. 7–30.

2. Державна антикорупційна програма, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 4 березня 2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text>.

3. Українська Правда. 05.09. 2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/09/5/7418491/>.